യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6✓
(നിർവാണ+പ്രകരണം പൂർവാർധമ്)/സർഗം 93✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അഥോ+ത്ഥായ ദദാ-ഹാസൗ ശുഷ്കംൻ ത+ത്തൃണ-മ+ന്ദിരമ് .
അ+ജ്ഞേന+ സ്വേന മനസാ വൃഥാ സംക+ല്പ/ക+ല്പിതമ് .. 1

ശിഷ്ടംയ് യത്/കിംചിദ-ഭവത്-തത്സർവം സ ശിഖി+ധ്വജഃ .
അസം-രബ്ധ-മനാ മൗനീ+ ക്രമേണ സമയാ ധിയാ .. 2

ദദാഹ ച-സ ചി+ക്ഷേപ ത+ത്യാജ ച ബഭ+ഞ്ജ വാ .
ഭാ+ണ്ഡ-ജാതം+സ്വ-വസനം ഭോജനാ+ദ്യപി തുഷ്ടവത് .. 3

സ ബഭൂവാ+ശ്രമസ്-ത+സ്യ ദൃഷ്ട-നഷ്ട-ജന+സ്ഥിതിഃ .
വീര-ഭദ്ര-ബല+ധ്വസ്ത-ദക്ഷ-യ+ജ്ഞാ+ശ്രമോ-പമഃ .. 4

ആ+ശ്ര-മാ+ത്തേ മൃഗ-ഗണാസ്/ത്യ+ക്തരോ-മ+ന്ഥമു+ദ്യയുഃ .
സാഗ്നി-ദാഹാത്/പുരവരാദ്/ഭീത-ഭീത-ജനാ ഇവ .. 5

ഭാ+ണ്ഡ-ജാതംൻ ദഹ+ത്യ+ഗ്നൗ സഹ-ശുഷ്കേ+ന്ധ-നേ-ന- തത് .
കേവലാ-കൃതിര+സ്നേഹ+സ്തുഷ്ടി-മാനാഹ ഭൂപതിഃ .. 6

ശിഖി+ധ്വജ ഉവാച .
വാസനാംൻ തത്ര സംൻത്യജ്യ സർവ+ത്യാഗീ+ സ്ഥിതോ+ ഹ്യഹമ് .
അഹോ നു ചിര-കാലേന ദേവ-പു+ത്ര+ പ്രബോധിതഃ .. 7

സംപന്നഃഖ് കേവലഃശ് ശുദ്ധഃസ് സുഖേ-നോദ്/ബോധ-വാനഹമ് .
കിംൻ നാമ കില വസ്ത്വേതദ്/ഭവേത്-സാംങ്/ക+ല്പിക+ക്രമമ് .. 8

യാവ+ദ്യാവത്-പ്രഹീയ+ന്തേ വിവിധാ ബ+ന്ധ-ഹേതവഃ .
താവത്താവത്-സമായാതി പരമാംൻ നിർവൃതിം മനഃ .. 9

ശാ+ന്യാമി പരി-നിർവാമി സുഖിതോ്+സ്മി ജയാ+ന്യഹമ് .
വിബന്ധാഃഫ്+ പ്ര+ക്ഷയംയ് യാതാഃസ് സർവ+ത്യാഗോ മയാ കൃതഃ .. 10

ദിഗമ്-ബരോ ദിക്-സദനോ/ ദിക്-സമോ്യ-മഹം സ്ഥിതഃ .
ദേവ-പു+ത്ര മഹാ-ത്യാഗാത്/കിമ+ന്യ/ദവ-ശി+ഷ്യതേ .. 11

കുമ്ഭ ഉവാച .
സർവ-മേവ ന സംൻ ത്യ+ക്തംൻ ത്വയാ രാജൻ ശിഖി+ധ്വജ .
സർവ+ത്യാഗ-പരാന+ന്ദേ മാ മുധാഭി-നയംങ് കുരു .. 12

തവാസ്+ത്യേവാ-പരി+ത്യ+ക്തഃസ് സർവസ്-മാദ്/ഭാഗ ഉ+ത്തമഃ .
യം പരി+ത്യ+ജ്യ നിഃശ് ശേഷം പരാ-മായാ+സ്യ-ശോക-താമ് .. 13

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇതി+ശ്രുത-വതാ തേന കിംചിത്-സംചി+ന്ത്യ ഭൂഭൃതാ .
ഇദ-മു+ക്തം മഹാ-ബാഹോ രാമ രാജീവ-ലോചന .. 14

ശിഖി+ധ്വജ ഉവാച .
ഇ+ന്ദ്രിയ+വ്യാല-സംഘാതോ രക്ത-മാംസ-മയാ-കൃതിഃ .
ശി+ഷ്യതേ സർവ-സംൻത്യാഗേ ദേഹോ മേ ദേവ-താ+ത്മജ .. 15

തദു+ത്ഥായ പുനർ-ദേഹം ഭൃഗു-പാതാദ-വിഘ്നതഃ .
വിനാ-ശാ+ത്മ-കതാംൻ നീ+ത്വാ സർവ+ത്യാഗീ ഭവാ+മ്യഹമ് .. 16

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ഇ+ത്യു+ക്ത്വാ ദേഹമ+ഗ്ര+സ്ഥേ+ ശ്വ+ഭ്രേ+ ത്യ+ക്തു-മസൗ ജവാത് .
കരോതി യാവ-ദുത്ഥാനംൻ താവത്-കുമ്ഭോ്+പ്യുവാ-ച ഹ .. 17

കുമ്ഭ ഉവാച .
രാജൻ-കിമിതി ദേഹംൻ ത്വംൻ നിരാ-ഗസ്കം മഹാവടേ .
ത്യജ+സ്യ+ജ്ഞോ ഹി വൃഷഭഃഖ് കുപിതോ ഹ+ന്തി തർണകമ് .. 18

ജഡോ വരാകോ മൂകാ+ത്മാ തപ+സ്വീ ദേഹകോ+ ഹ്യ-യമ് .
ന ക+ശ്ചന തവൈ-തസ്-മിൻ മാ മുധൈവ തനുംൻ ത്യജ .. 19

ആത്മ+ന്യേ-വൈഷ മൂകാ+ത്മാ+ ധ്യാന-വാനവ-തിഷ്ഠതേ .
സംഞ് ചാല്യതേ പരേണൈവ തരങ്ഗേ-ണൈവ കാഷ്ഠകമ് .. 20

ക്ഷോഭയ+ത്യ+ന്യ ഏവൈനംൻ നി+ഗ്രഹാർഹോ മുഹുർ-ബലാത് .
തപ+സ്വിനംയ് യഥൈ-കാന്തം സംസ്ഥിതം മത്ത-തസ്കരഃ .. 21

സുഖ-ദുഃഖാദി-ഭൂത്യാ ഹി/ നാപ-രാധി ശരീര-കമ് .
നാ+ത്മനഃഫ് ഫലവാ-നാ+ത്മ+സ്പ+ന്ദേ വൃ+ക്ഷോ്പ/രാധ-വാൻ .. 22

വാതഃഫ് ഫല-ശിരഃഫ് പുഷ്പ/പാതനംങ് കുരുതേ സ്ഫുരൻ .
തരുണാ സാധുനാ ധീരാ-പരാ+ദ്ധംങ് കിമാ+ത്മനഃ .. 23

ത്യ+ക്തേ-നാപി ശരീരേണ കില താമര-സേ+ക്ഷണ .
സർവ+ത്യാഗോ ന തേ യാതി നിഷ്-പ+ത്തിം വിഷമോ ഹി സഃ .. 24

ഭൃഗൗ കേവല-മേത+ത്ത്വംൻ നിരാ-ഗസ്കം ശരീരകമ് .
മുധാ+ ക്ഷിപസി നോ ദേഹ+ത്യാഗേ ത+ത്ത്യാഗിതാ ഭവേത് .. 25

യേനായംങ് ക്ഷോ+ഭ്യതേ ദേഹോ മ+ത്തേ+ഭേ-നേവ പാദപഃ .
തത് സംൻ ത്യജസി ചേത്പാപംൻ ത+ന്മഹാ+ത്യാഗ-വാൻ-ഭവാൻ .. 26

തസ്മിംസ്-ത്യ+ക്തേ ഭവേ+ത്ത്യ+ക്തം സർവം ദേഹാദി ഭൂപതേ .
നോ ചേ+ന്നി-മ+ഗ്ന-മ+പ്യേതദ്/ഭൂയോ-ഭൂയഃഫ് പ്രരോഹതി .. 27

ശിഖിധ്വജ ഉവാച .
കേനായംഞ്ച് ചാല്യതേ ദേഹഃഖ് കിം ബീജംഞ്ച് ജ+ന്മ/കർമണാമ് .
കസ്മിം+സ്ത്യ+ക്തേ പരി+ത്യ+ക്തം സർവം ഭവതി സു+ന്ദര .. 28

കുമ്ഭ ഉവാച .
സാധോ ന ദേഹ+ത്യാഗേന ന രാ+ജ്യ+ത്യജ-നേന ച .
ന ചോട-ജാദി-ശോഷേണ സർവ+ത്യാഗോ ഭവേ+ന്നൃപ .. 29

യ+ത്സർവം സർവതോ യച്ച തസ്മിൻഥ്.സർവൈക-കാരണേ .
സർവസ്മിൻഥ്.സംപരി+ത്യ+ക്തേ സർവ+ത്യാഗഃഖ് കൃതോ ഭവേത് .. 30

ശിഖി+ധ്വജ ഉവാച .
സർവം സർവ-ഗതം സർവ-ഹേയംൻ ത്യാ+ജ്യംഞ്ച് ച സർവദാ .
സർവംങ്ക് കിമു+ച്യതേ+ ബ്രൂഹി സർവ-ത+ത്ത്വ-വിദാംവ് വര .. 31

കുമ്ഭ ഉവാച .
സാധോ സർവ-ഗതാ-കാരംഞ്ച് ജീവ+പ്രാണാദി-നാമ-കമ് .
ന ജഡംൻ നാജഡം ഭ്രാ+ന്തംഞ്ച് ചി+ത്തം സർവ-മിതി സ്മൃതമ് ..32

ചി+ത്ത-മേവ+ ഭ്രമം വി+ദ്ധി വി+ദ്ധി ചേതോ നരംൻ നൃപ .
ചി+ത്തംവ് വി+ദ്ധി ജഗ+ജ്ജാലംഞ്ച് ചി-ത്തം സർവ-മിതി സ്മൃതമ് .. 33

രാ+ജ്യാദേ-രഥ ദേഹാദേ-രാ+ശ്ര-മാദേർ/മഹീപതേ .
സർവ+സ്യൈവ മനോ ബീജംൻ തരു-ബീജംൻ തരോരിവ .. 34

സർവ+സ്യ ബീജേ സംൻത്യ+ക്തേ സർവംൻ ത്യ+ക്തം ഭവ+ത്യലമ് .
സംഭവാ-സംഭവാദ്-ഭൂപ സർവ+ത്യാഗോ ഭവേദിതി .. 35

സർവ-ധർമാ+ദ്യധർമാ വാ രാ+ജ്യാദി വിപി-നാദി വാ .
സചി+ത്ത+സ്യ പരംൻ ദുഃഖംൻ നി+ശ്ചി+ത്ത+സ്യ പരം സുഖമ് .. 36

ഇദംവ് വിവർ-തതേ സർവംഞ്ച് ചി+ത്തമേവ ജഗ+ത്തയാ .
ദേഹാ+ദ്യാ-കാര-ജാലേന ബീജം വൃ+ക്ഷ-തയാ യഥാ .. 37

പാദപഃഫ് പവനേ-നേവ ഭൂക+മ്പേ-നേവ പർവതഃ .
ഭസ്+ത്രാ ഭസ്ത്രാ-ഭരേ-ണായംൻ ദേഹ+ശ്ചി+ത്തേന ചാ+ല്യതേ .. 38

സർവ-ഭൂതോപ-ഭോഗാനാംഞ്ച് ജരാ-മരണ-ജ+ന്മനാമ് .
മഹാ-മുനീ-നാംസു/-ദൃ-ഢംഞ്ച് ചി+ത്തംവ് വി+ദ്ധി സമുദ്/ഗകമ് .. 39

ഇദം പ്രവർ-തതേ സർവംഞ്ച് ചി+ത്ത-മേവ ജഗ+ത്തയാ .
ദേഹാ+ദ്യാ/കാര-ജാലേന ചി+ത്തംഞ്ച് ജീവോ മനോ-മയമ് .. 40

ബു+ദ്ധിർ-മഹ-ദഹംങ്ങ് കാരഃഫ് പ്രാണ+ശ്ചേ+ത്യാദി-ഭിർ-മുനേ .
ക്രിയാനു-രൂപൈ-രഭിധാ+വ്യാപാരൈഃശ് ശാ+ന്ത+മുച്യതേ .. 41

ചിത്തം സർവമിതി പ്രാഹുസ്/തസ്മിംസ്/ത്യ+ക്തേ മഹീപതേ .
സർവാധി+വ്യാധി-സീമാന്തഃസ് സർവ+ത്യാഗഃഖ് കൃതോ ഭവേത് .. 42

ചി+ത്ത+ത്യാഗംവ് വിദുഃസ് സർവ+ത്യാഗംൻ ത്യാഗ-വിദാംവ് വര .
തസ്മിൻഥ് സി+ദ്ധേ മഹാ-ബാഹോ സത്യംങ്ങ് കിംൻ നാനു-ഭൂയതേ .. 43

ചി+ത്തേ+ ത്യ+ക്തേ ലയംയ് യാതി+ ദ്വൈത-മൈ+ക്യംഞ്ച് ച സർവതഃ .
ശി+ഷ്യതേ പരമം ശാന്ത-മ+ച്ഛ-മേക-മനാ-മയമ് .. 44

അ+സ്യാ+ശ്ചി+ത്തംവ് വിദുഃഹു+ക്ഷേത്രം സംസൃതേഃസ് സ+സ്യ-സംൻതതേഃ .
ക്ഷേ+ത്രേ+ ത്വ+ക്ഷേ+ത്ര/താംയ് യാതേ ശാലേഃഖ് ക ഇവ സംഭവഃ .. 45

ചി+ത്ത-മേവ വിചി+ത്രേഹം ഭാവാ-ഭാവ-വിലാ-സിനാ .
വിവർ/തത്യേർഥ-ഭാവേന ജല-മൂർമി/തയാ യഥാ .. 46

ചി+ത്തോത്-സാദന-രൂപേണ സർവ+ത്യാഗേന ഭൂപതേ .
സർവ-മാസാ+ദ്യതേ സ+മ്യക് സാമ്രാ+ജ്യേ-നേവ സർവദാ .. 47

സർവ+ത്യാഗ+സ്യ വിഷയോ യഥൈ-വാ+ന്യോ്സ്തി തേ തഥാ .
ത്വമ+പ്യ+ന്യ+സ്യ ഭവസി+ ത്യാഗിൻ/ഗൃഹ്ണാസി വൈ നൃപ .. 48

സൂ+ത്രം മുക്താ-ഫലേ-നേവ ജഗ+ജ്ജാലംൻ ത്രികാലകമ് .
സർവ-മ+ന്തഃഖ് കൃതംയ് തേന യേന സർവം സമു+ജ്ജ്ഥിതമ് .. 49

യേന സർവം പരി+ത്യ+ക്തംൻ തസ്മിഞ്ച്-ഛൂ+ന്യേപി സംസ്ഥിതമ് .
ജഗത്-സർവംൻ ത്രികാല+സ്ഥംൻ ത+ന്തൗ മു+ക്താ-വലീ യഥാ .. 50

അ+സ്നേ-ഹേനേവ ദീപേന യേന സർവം സമു+ജ്ജ്ഥിതമ് .
സസ്നേഹേ-നേവ ദീപേന തേന സർവം പ്രകാശിതമ് .. 51

സ്ഥിതം സർവം പരി+ത്യ+ജ്യ യഃശ് ശേത്യേ+സ്നേഹ-ദീപവത് .
സ രാജതേ+ പ്രകാശാ+ത്മാ സമഃസ് സസ്നേഹ-ദീപ-വത് .. 52

സമസ്ത-വസ്തു-നിഷ്കാസേ യഥാ+ത്വ/മവ-ശി+ഷ്യസേ .
സർവ+ത്യാഗേ കൃതേ താദൃഗ്-വിജ്ഞാന-മവ-ശി+ഷ്യതേ .. 53

സമസ്ത-വസ്തു-ദാഹേപി യഥാ+ ത്വംൻ നേതരോ നൃപ .
സർവ+ത്യാഗത ഏവാങ്ഗ തഥാ നിർവാണ-മു+ച്യതേ .. 54

സർവ+ത്യാഗോ ഹി ശൂ+ന്യാ+ത്മാ ആ+ശ്രയഃ സർവ-സംവിദാമ് .
അന+ന്താനാ-മുദാരാണാംങ്ങ് ഖമി-വേദംൻ ദിവൗ-കസാമ് .. 55

സർവ-ത്യാഗ-രസാ-പാനേ ജരാ-മരണ-ഭീതയഃ .
ന കാ+ശ്ചന+ പ്രബാ-ധ+ന്തേ ഖ+സ്യേവ+ വ്യോമ-ലേഖികാഃ .. 56

സർവ+ത്യാഗോ മഹ+ത്ത്വ+സ്യ കാരണംൻ നിർമല+ദ്യുതേഃ .
സർവംൻ ത്യജസി ചേ+ദ്യസ്-മാദ്/ബു+ദ്ധി+സ്ഥൈര്യം ബൃഹ-ത്തമമ് .. 57

സർവ+ത്യാഗഃഫ് പരാ-നന്ദോ ദുഃഖ-മന്യത്-സുദാരുണമ് .
ഇ+ത്യോമി+ത്യുരരീ-കൃ+ത്യ യദി+ച്ഛസി തദാചര .. 58

സർവംൻ ത്യജതി യസ്-ത+സ്യ സർവ-മേവോപ-തിഷ്ഠതേ .
യഥൈ-വാമ്ബു വിശ+ത്യ+ഗൗ തഥൈവാ-യാതി വാരിധൗ .. 59

സർവ+ത്യാഗാ+ന്തരേ-വാസ്തി+ ജ്ഞാന-മാ+ത്മ+പ്രസാദ-കമ് .
യ+ച്ഛൂ+ന്യംങ് കില ഭാ+ണ്ഡ+സ്യ ത+ത്ര ര+ത്നാദി തിഷ്ഠതി .. 60

സർവ+ത്യാഗ-വശാ-ദേവ ഹൃതകാലേ കലാ-വപി .
ശാ+ക്യേന വിഗതാ-ശ+ങ്കം മുനിനാ മേരുവത്-സ്ഥിതമ് .. 61

സർവ+ത്യാഗോ മഹാരാജ സർവ-സംപത്-സമാ+ശ്രയഃ .
ന ഗൃഹ്ണാതി ഹി യത്കിംചിത്-സർവംൻ തസ്മൈ+ പ്രദീയതേ .. 62

കൃത്വാ സർവ-പരി+ത്യാഗം ശാ+ന്തഃസ് സ്വ+സ്ഥോ വിയത്-സമഃ .
സൗ+മ്യോ ഭവസി യ+ദ്രൂപസ്/ത+ദ്രൂപോ ഭവ ഭൂപതേ .. 63

സർവം പരി+ത്യജ്യ മഹാ+സ്വഭാവ+
ത്യജ+സ്യഥോ യേന ച ത+ദ്വിഹായ .
ത്യാഗാഭി-മാനംഞ്ച് ച മലം വിമുച്യ
വിമു+ക്ത-രൂപോ ഭവ ഭൂമിപാല .. 64

ഇ+ത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ നിർവാണ+പ്രകരണേ
പൂർവാർധേ ശിഖി+ധ്വജാവ-ബോധനംൻ
നാമ+ ത്രി/നവതി-തമഃസ് സർഗഃ .. 93 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
5.12.2023